ALOE (ALOE VERA) (ALOE SUCCOTRINA) O’SIMLIGINING TUZILISHI VA XALQ TABOBATIDA TUTGAN O’RNI

Shonazarova Kamola Anvarovna
O`zbekiston – Finlandiya pedagogika instituti talabasi

Annotatsiya.Ushbu maqolada aloe vera [Aloe succotrina]o’simligini tuzilishi uning xususiyatlari va xalq tabobatida tutgan o’rni tasvirlangan.Manzarali va shifobaxsh o’simliklardan biri aloe veraning shifobaxsh xossalari,uni parvarishlash va undan foydalanish haqida batafsil ma’lumotlar berilgan.

Kalit so’zlar. Invaziv,mikoriza , agave, kimyoviy moddalar, drenaj, naychali gultoj,mineral ozuqa, dorivor o’simlik,aloe succotrina, aminokislatalar,shirali o’simlik, fermentlar.

Аннотация: В статье описано строение растения алоэ вера [Aloe succotrina], его свойства и роль в народной медицине. Подробно даны сведения о лечебных свойствах алоэ вера, одного из живописных и целебных растений, уходе за ним и использовать.

Ключевые слова. Инвазив, микориза, агава, химические вещества, дренаж, трубчатый гультож, минеральное питание, лекарственное растение, алоэ суккотрина, аминокислоты, суккулент, ферменты.

Abstract. This article describes the structure of the aloe vera [Aloe succotrina] plant, its properties, and its role in folk medicine. Detailed information is given about the medicinal properties of aloe vera, one of the scenic and healing plants, its care and use.

Key words. Invasive, mycorrhizae, agave, chemicals, drainage, tuberous gultozh, mineral nutrition, medicinal plant, aloe succotrina, amino acids, succulent plant, enzymes.

A *loe vera* (/ˈæloʊ(i) vɛrə, vɪər-/)— aloe turkumiga mansub shirali o‘simlik turi. 500 ga yaqin turga ega aloe keng tarqalgan hamda dunyoning ko‘plab mintaqalarida invaziv tur sanaldi.

Doim yashil ko‘p yillik o‘simlik, Arabiston yarim orolidan kelib chiqadi, ammo butun dunyo bo‘ylab tropik, yarim tropik va qurg‘oqchil iqlimlarda yovvoyi holda o‘sadi

Aloe vera poyasiz yoki juda qisqa poyali o‘simlik bo‘lib, bo‘yi 60-100 santimetrgacha o‘sadi va o‘zaro yoyiladi. Barglari qalin va go‘shtli, yashildan kulrang yashilgacha, ba’zi navlari yuqori va pastki poya yuzasida oq dog‘larni ko‘rsatadi. Bargi cheti tishli bo 'ladi va yana mayda oq tishlarga ega. Gullar yozda 90 santimetrgacha bo‘lgan boshoqda ishlab chiqariladi: baland bo‘yli, har bir gul sarg‘ish, naychali gul

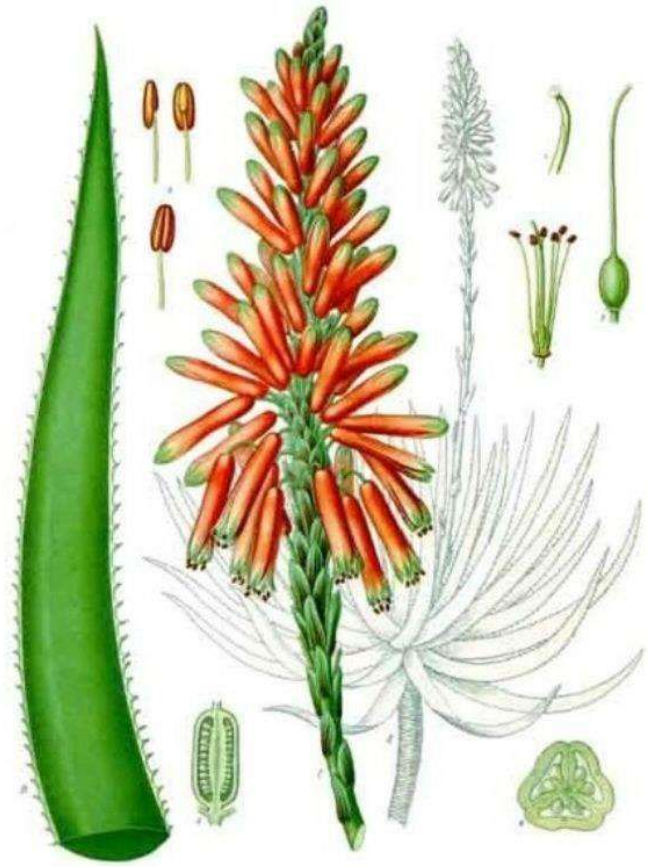
tojiga ega bo 'yi 2-3 santimetrgacha bo 'ladi. Boshqa *aloe* turlari kabi, *aloe vera* o‘simlikka tuproqdagi mineral ozuqalarga juda yaxshi kirish imkonini beruvchi simbioz bo‘lgan arbuskulyar mikorizani hosil qiladi.

Aloe vera manzarali o‘simlik sifatida keng tarqalgan. Ushbu tur zamonaviy bog‘bonlar orasida dolzarb dorivor o‘simlik va qiziqarli gullari, shakli hamda shiraliligi bilan mashhur. Bu shiralilik turlarga tabiiy yog‘ingarchilik kam bo‘lgan hududlarda omon qolish imkonini beradi, bu uni toshbo‘ron va boshqa kam suv iste’mol qiladigan bog‘lar uchun ideal qiladi. Tur 8-11 hududlarda chidamli bo‘lib, qattiq sovuqqa va qorga toqat qilmaydi. Bu tur ko‘pchilik hasharotlar zararkunandalariga nisbatan chidamli, ammo o‘rgimchak oqadilar, go‘shtli hasharotlar va shira turlari o‘simlik sog‘lig‘ining pasayishiga olib kelishi mumkin . Bu o‘simlik Qirollik bog‘dorchilik jamiyatining bog‘dagi xizmatlari uchun mukofotiga sazovor bo‘ldi.

Idishlarda turlar yaxshi quritilgan, qumli tuproqni va yorqin, quyoshli sharoitlarni talab qiladi. Aloe o‘simliklari to‘g‘ridan-to‘g‘ri quyosh ostida quyosh yonishidan qizarib ketishi mumkin, ammo asta-sekin moslashish yordam berishi mumkin. Yaxshi sifatli tijorat ko‘paytirish aralashmasi yoki qadoqlangan „kaktuslar va suvli aralashmalar“dan foydalanish tavsiya etiladi, chunki ular yaxshi drenaj beradi .Terra kota qozonlari g‘ovakli bo‘lgani uchun afzalroqdir.Idishdagi o‘simliklar qayta sug‘orishdan oldin to‘liq quritilishi kerak. Idishga solinganda, aloe „ona o‘simlik“ ning yon tomonlarida o‘sadigan „kuchukchalar“ bilan to‘lib ketishi mumkin. Ko‘payib ketgan o‘simliklar keyingi o‘sish uchun joy ajratish uchun bo‘linib, ko‘chirilishi

mumkin yoki kuchukchalar ona o‘simlik bilan qoldirilishi mumkin. Qish mavsumida *aloe vera* uxlab qolishi mumkin, bu davrda ozgina namlik talab etiladi. Ayoz yoki qor yog‘adigan joylarda, turlar eng yaxshi yopiq joylarda hamda isitiladigan issiqxonalarda saqlanadi. Shunga o‘xshash g‘amxo‘rlik talab qiladigan uy o‘simliklari orasida haworthia va agave mavjud·

Aloe succotrina

Og‘iz orqali qabul qilingan, rangsizlantirilmagan aloe vera barglari ekstrakti Kaliforniya Atrof-muhit salomatligi uchun xavfni baholash idorasi tomonidan „davlatga saraton hamda reproduktiv toksiklikni keltirib chiqaradigan kimyoviy moddalar“ qatoriga kiritilgan

Aloe veradan ikkita modda – shaffof gel va uning sariq latekslari – mahsulotlarini ishlab chiqarish uchun ishlatiladi. Aloe gel, odatda, kuyishlar, yaralar, muzlash, toshmalar, toshbaqa kasalligi, sovuq yaralar yoki quruq teri singari teri kasalliklari uchun topikal dorilarni tayyorlash uchun ishlatiladi. Aloe lateks alohida-alohida ishlatiladi yoki ich qotishini bartaraf etish uchun, yutish uchun boshqa tarkibiy qismlar bilan mahsulot sifatida ishlab chiqariladi.

Aloe vera yaralar yoki kuyishlarni davolashda ham samarali ekanligi haqida qarama-qarshi dalillar mavjud. Aloe mahsulotlarini topikal foydalanish psoriaz, akne

yoki toshmalar singari ba’zi teri kasalliklarining alomatlarini yengillashtirishi mumkinligi haqida ba’zi dalillar mavjud.

Aloe vera geli yogurtlar, ichimliklar va ba’zi shirinliklarning tarkibiy qismi sifatida tijorat maqsadida ishlatiladi[41], lekin yuqori yoki uzoq dozalarda aloe lateks yoki butun barg ekstrakti zaharli bo‘lishi mumkin. Mahalliy aloe veradan oz miqdorda foydalanish xavfsiz bo‘lishi mumkin.

Xulosa.Xulosa qilib aytganda aloe vera (Aloe succotrina) o’simligi chiroyli,shirali va manzaraligi bilan boshqa o’simliklardan ajralib turadi.Yana aloe vera dorivorlik xususiyati bilan ham xalq tabobatida muhim o’rin egallaydi.Shuning uchun ham aloe vera o’simligini ko’paytirishga katta ahamiyat berilmoqda.Hozirgi kunda uy sharoitida ko’paytirish ham yo’lga qo’yilmoqda.

Aloe vera (Aloe succotrina)o’simligini umumiy ko’rinishi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati:

1.’’Shifobaxsh ALOE’’ kitobi Ravshan Hamdamovich Ayupov 2020, 62-bet.
2. Ikromali Usmonov;Aloe (shifobaxsh ne’matlar)2017 , 26-bet.
3. Mahmud Jo’rabekov.(Aloe o’simligi haqida) 2018 ,92- bet.
4. Aloe gulini parvarishlash – shchelkovojurist.ru